

Костик Є. В.,
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди"

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ СУЧАСНОЇ ІНОЗЕМНОЇ (АНГЛІЙСЬКОЇ) МОВИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВНЗ

Автор статті розглядає особливості навчання сучасної іноземної (англійської) мови на немовних факультетах вищого навчального закладу (на прикладі ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди"). Дає свої рекомендації щодо розробки програми із дисципліни "Сучасна іноземна мова". Звертає увагу на критерії оцінювання студентів, що розроблено із урахуванням вимог кредитно-модульного навчання, а також на модуль самостійної роботи, який є важливим у формуванні інтелектуальних навичок студентської молоді.

Ключові слова: сучасна іноземна (англійська) мова, програма із сучасної англійської мови, мовленнєва компетенція, комунікативна діяльність, самостійна робота, наукова робота.

Автор статьи рассматривает особенности изучения современного иностранного (английской) языка на неязыковых факультетах высшего учебного заведения (на примере ГВУЗ "Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди"). Дает свои рекомендации относительно разработки программы из дисциплины "Современный иностранный язык". Обращает внимание на критерии оценивания студентов, а также на модуль самостоятельной работы, который является важным в формировании интеллектуальных навыков студентов.

Ключевые слова: современный иностранный (английский) язык, программа по современному английскому языку, коммуникативная компетенция, коммуникативная деятельность, самостоятельная работа, научная работа.

The peculiarities of studies of modern foreign (English) language on the non-linguistic faculties of higher educational establishment are considered in the article. The author of the article gives the recommendations to development of the program "Modern foreign language". The criterion of evaluation of students is taken notice, and also on the module of individual work, which is important in forming of intellectual skills of student.

Key words: modern foreign (English) language, program from modern English, communicative competence, communicative activity, individual work, scientific work.

На сучасному етапі навчання сучасної іноземної мови значна роль надається не тільки комунікативній компетенції, але й міжкультурній компетенції, оволодіння якою сприяє здійсненню контактів у мовному середовищі. Міжкультурна компетенція формується перш за все на базі знань про країну мову, якої вивчають, а також знань про соціальне, культурне і політичне життя інших народів.

Навчання сучасної іноземної (англійської) мови повинне відповідати потребам міжнародного спілкування – комунікації. Серед завдань, що стоять сьогодні перед вищою школою, найголовнішими є розширення можливостей для вивчення мов, цілей та змісту освіти.

Аналіз сучасних наукових досліджень свідчить про недостатність розгляду та вивчення науковцями даної проблеми. У більшості наукових дослідженнях [1-6] розглядаються проблеми навчання іноземної мови, проте мало хто описує особливості навчання сучасної іноземної (англійської) мови у вищих педагогічних навчальних закладах.

Виділення невирішених раніше часом проблем, котрим присвячується означена стаття. Досліджувана проблема розглядалася поверхово, не достатньо, про що й свідчить аналіз досліджень та публікацій. Зокрема не розроблено програму із курсу "Сучасна іноземна (англійська) мова", чітко не визначено зміст вивчення зазначеної дисципліни, тематичного розподілу годин, самостійної роботи студентів.

Автор статті ставить завдання проаналізувати особливості навчання сучасної іноземної (англійської) мови на немовних факультетах, вказати на недоліки та пропозиції розробки робочої програми з даного курсу.

Виклад основного матеріалу дослідження із повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

У кожному вищому навчальному закладі навчання іноземної мови відбувається по-різному, зокрема це залежить від фаху фахівця та від навчальних планів і програм, які затверджуються на кожному факультеті (інституті) деканом (директором). Зокрема, вивчення іноземної мови у Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті складається із трьох етапів: на 1-2 курсі – "Іноземна мова (за професійним спрямуванням)", на 5 курсі – "Сучасна іноземна мова" і на 6 курсі – "Ділова іноземна мова". Кожен етап навчання передбачає свою особливість.

Основним завданням курсу "Іноземна мова (за професійним спрямуванням)" – навчити студентів застосовувати набуті в школі знання з іноземної мови. Тому, основною метою навчання англійської мови у педагогічному університеті є досягнення студентами практичного володіння цією мовою, тобто підготовка студентів до спілкування (усного та письмового) англійською мовою. Практичне володіння англійською мовою потребує наявності таких умінь в різних видах мовленнєвої діяльності, які після закінчення курсу навчання надають можливості: читати неадаптовану літературу за фахом для отримання необхідної інформації; брати участь в усному спілкуванні англійською мовою за обсягом матеріалу, який передбачений програмою. У процесі досягнення цієї практичної мети реалізуються загальноосвітні та виховні завдання навчання мови, а саме підвищити загальноосвітній рівень студентів та розширити їх кругозір.

"Ділова іноземна мова" включає вивчення ділового спілкування, що передбачає ознайомлення з лексичними та фразовими одиницями ділової мови. Основними завданнями цього курсу є навчання усного діалогічного і монологічного мовлення в тематичних рамках бізнес-сфери; навчання читання текстів публіцистичного і науково-популярного характеру з метою отримання інформації із теми на рівні повного або часткового розуміння; розвиток основ культури й етикету ділового письма та ознайомлення із міжнародними стандартами ведення ді-

лової документації (у необхідних практичних межах); систематизація набутого за попередні роки вивчення мови граматичного матеріалу, необхідного для навчання ділового спілкування; збагачення лексичного запасу шляхом розширення ситуацій спілкування у діловій сфері. Ділова іноземна мова – одна із дисциплін, яка передбачає вивчення різних видів документів іноземною мовою, набуття студентами навичок їх укладання, засвоєння етикету бізнес-кореспонденції. Тому, це є невід’ємною складовою частиною сучасної підготовки фахівців вищих педагогічних навчальних закладів, зокрема магістрів.

У процесі навчання “Сучасної іноземної (англійської) мови” постає мета – оволодіння мовленнєвою компетенцією, що включає в себе гармонійний, всебічний розвиток особистості через поглиблене вивчення сучасної англійської мови. Тому, новизна програми визначається тим, що вона будується на визначальній змістовій лінії сфер і тематичних ситуацій спілкування, а також на основних чотирьох компонентах міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції – лінгвосоціокультурній, дискурсній, стратегічній та лінгвістичній, і на чотирьох видах комунікативної діяльності – аудіюванні, говорінні, читанні та письмі.

У Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті на вивчення дисципліни “Сучасна іноземна (англійська) мова” відводиться 54 години, із них 18 годин на практичні заняття, а 36 годин на самостійну роботу. В кінці вивченого курсу плановано залік. Відповідно до такої кількості годин нами передбачалися такі завдання курсу із дисципліни “Сучасної англійської мови”:

- 1) навчання усного діалогічного і монологічного мовлення в тематичних рамках сучасної англійської мови;
- 2) вивчення основних відмінностей британської та американської мови, їхньої варіативності щодо вимови, орфографії, граматики та лексичних одиниць;
- 3) систематизація набутого за попередні роки вивчення мови граматичного матеріалу, необхідного для навчання сучасної англійської мови;
- 4) збагачення лексичного запасу шляхом розширення ситуацій спілкування у сфері суспільних взаємовідносин;
- 5) ознайомлення студентів із британським способом життя, їхніми традиціями, звичаями, мовленнєвим етикетом.

Виходячи із завданням, які ми ставили перед собою було розроблено тематику до кожного заняття та розподілено кількість годин на її вивчення (див. табл. 1).

До практичних занять із зазначеного курсу було розроблено план до кожної теми із зазначенням рекомендованої літератури. Розглянемо детальніше.

Тема 1. Англійська мова – мова міжнародного спілкування.

1. Значення англійської мови в соціокультурному середовищі.

2. Англійськомовні країни (Великобританія, Канада, Північна Ірландія, Австралія, Нова Зеландія, США).

3. Основні відмінності між англійським і американським варіантом англійської мови: а) у вимові; б) у написанні слів; в) в лексиці; г) у граматиці.

4. Правила транслітерації українського алфавіту латиницею (за Постановою Кабінету міністрів України від 27.01.2010).

Тема 2. Мовленнєвий етикет в англійськомовних країнах. Міжкультурні відмінності (у порівнянні із Україною).

Привітання та прощання в англійськомовних країнах.

Форми звертання, подяки та відповіді на них.

Політична коректність.

Повторення граматичного матеріалу: іменники, займенники; види запитальних речень.

Таблиця 1
Тематичний розподіл годин із курсу “Сучасна англійська мова”

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин		
		Всього годин	Практичні заняття	Самостійна робота
1.	Англійська мова – мова міжнародного спілкування	12	4	8
2.	Мовленнєвий етикет в англійськомовних країнах. Міжкультурні відмінності.	6	2	4
3.	Освіта. Проблеми освіти в Україні, Британії, США.	6	2	4
4.	Мас медіа. Книга та комп’ютеризація.	12	4	8
5.	Видатні люди Британії та США.	8	2	6
6.	Профільна тематика.	10	4	6
Всього		54	18	36

Тема 3. Освіта. Проблеми освіти в Україні, США, Великобританії.

Система освіти України, Великобританії, США.

Приватні та державні заклади освіти.

Ступенева освіта в Україні, Великобританії, США.

Повторення граматичного матеріалу: теперішній (неозначений, тривалий, доконаний, доконано-тривалий) час.

Тема 4. Мас медіа. Книга та комп'ютеризація.

Вплив засобів масової інформації на свідомість суспільства.

Газети та журнали в Україні, Великобританії. Роль та функція їх у суспільстві.

Радіо та телебачення в нашому житті.

Роль книги у суспільстві.

Світ інформаційних технологій та їх вплив на свідомість людини.

Лексика по темі “Media”.

Повторення граматичного матеріалу: минулий (неозначений, тривалий, доконаний, доконано-тривалий) час.

Тема 5. Видатні люди США та Великобританії.

Видатні люди Британії ХХ та ХХІ століття.

Видатні люди Америки ХХ та ХХІ століття.

Значення літератури у нашому житті.

Повторення граматичного матеріалу: майбутній (неозначений, тривалий, доконаний, доконано-тривалий) час.

Тема 6. Профільна тематика.

Забруднення навколишнього середовища як одна із найголовніших проблем сучасності (для студентів за спеціальністю “Біологія” та “Географія”).

Актуальні проблеми історії України (для студентів за спеціальністю “Історія”).

Невербальна комунікація (для студентів за спеціальністю “Психологія”, “Дошкільне виховання”, “Соціальна педагогіка”).

Повторення граматичного матеріалу: узгодження часів.

Кожна із зазначених тем оцінювалася відповідно до критеріїв, які нами визначено (див. табл. 2).

Програма сучасної англійської мови спрямована на вивчення сучасних тем та граматичних правил англійської мови, які використовуються в усній та писемній мові. Підібрані теми до даного курсу сприяють всебічному розвитку мовної компетенції студентів, а також розвивають всі види мовної діяльності.

Таблиця 2
Критерії оцінювання студентів із дисципліни “Сучасна англійська мова”

Модуль I (практичний)									Всього за практичний модуль	Модуль II (теоретичний) (ЗАЛІК)	Модуль III (самостійна робота)				Всього за модуль самостійної роботи	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1											Робота з тестами	Самопідготовка	Наукова робота	Реферат		
Заняття 1	Заняття 2	Заняття 3	Заняття 4	Заняття 5	Заняття 6	Заняття 7	Заняття 8	Заняття 9								
5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	50	30	6	6	6	2	20	100
Максимальна кількість балів за одне заняття – 5,5																

100 – 90 %	5,5 б. – 5 б.	“відмінно”
89 – 75 %	4,9 б. – 4 б.	“добре”
74 – 50 %	3,9 б. – 2,8 б.	“задовільно”

Сучасна англійська мова має практичне спрямування, що дає змогу студентам набути професійну та функціональну комунікативну компетенцію у володінні англійською мовою. Навчальна діяльність здійснюється шляхом інтеграції мовленнєвих знань, умінь та навичок у рамках тематичного і ситуативного контексту відповідно до академічної і професійної сфер студента.

Зміст робочої програми включає завдання для самостійної роботи студента як невід’ємної частини навчальної діяльності. Тексти і вправи для самостійної роботи, розроблені для опрацювання в незалежному режимі, містять чітко сформульовані завдання і зразки їх виконання. Для прикладу зазначимо деякі із них.

1. Give answers on the greetings, partings, thanks

Example: I am glad to see you. – I am glad to see you too.

Good evening! _____

How do you do? – _____

Pleased (glad) to meet you. – _____

Hello – _____
 How are you? – _____
 Goodbye – _____
 Thank you very much – _____
 Thank you – _____
 2. Find mistakes and correct them to rules of transliterate.
Example: Bila Cerkva – Bila Tserkva
 Pereyaslav-Hmel'nitsky – _____
 Kiev – _____
 Iagotyń – _____
 Alusta – _____
 Ienakiive – _____
 Gadiach – _____
 Ivaschenko – _____

3. Describe newspapers and magazines which you read usually.

Окрім самостійної роботи студентам надається можливість додатково отримати бали за реферат, який повинен бути написаний відповідно до вимог написання реферативних та наукових робіт.

Науковою роботою займаються студенти, які навчаються на “відмінно” та “добре”, а також не пропускають заняття без поважних причин. Тут передбачається дослідження студентом наукової проблеми, яка є актуальною до даного предмету. Це можуть бути як тези, так і статті. Студенти можуть приймати участь у колоквіумах, семінарах, студентських та міжвузівських конференціях тощо.

Теоретичний модуль передбачає складання заліку. В результаті чого опрацювавши навчальний матеріал програми студенти повинні оволодіти знаннями: граматичних структур, що є необхідними для гнучкого вираження відповідних функцій та понять, а також для розуміння та продукування широкого кола текстів в академічній та професійній сферах; мовних форм, властивих для офісних та розмовних реєстрів академічного та професійного мовлення; лексичних одиниць (у тому числі термінології), що є необхідними в академічній та професійній сферах.

Висновки. Вивчення іноземної (англійської) мови у вищих навчальних закладах повинно відбуватися поступово на кожному курсі. Недостатня кількість годин на її вивчення призводить до поверхового засвоєння матеріалу. Тому вважаємо, що іноземна мова повинна вивчатися студентами вищу від першого до останнього курсу поступово, із достатньою кількістю годин на тиждень (не менше 4 годин). Лише таким чином ми зможемо підготувати фахівців, які б не лише могли працювати на благо нашої батьківщини, але й у інших Європейських країнах.

Щодо особливостей навчання сучасної іноземної мови, то безперечно хотілося б зазначити що кількість годин на відведення цієї дисципліни досить мала. Проте ми намагалися вмістити найнеобхідніші актуальні теми для вивчення цієї дисципліни, дати свої рекомендації щодо розробки програми із дисципліни “Сучасна іноземна (англійська) мова”. Особливу увагу звернули на критерії оцінювання студентів, а також на модуль самостійної роботи, який є важливим у формуванні інтелектуальних навичок студентської молоді. У подальшому плануємо розробити посібник із сучасної англійської мови для студентів немовних факультетів педагогічних університетів.

Література:

1. Бородіна Г. І. Комунікативно-орієнтоване навчання іноземної мови у немовному вузі / Г. І. Бородіна // Іноземні мови. – 2005. – № 2. – С. 28-31.
2. Гайдамащук Л. В. Деякі напрямки інноваційної педагогічної діяльності в практиці викладача іноземних мов у немовному вищому навчальному закладі / Л. В. Гайдамащук // Університетські наукові записки. – 2005. – № 4(16). – С. 419-422.
3. Сучасна іноземна (англійська) мова: навчальна робоча програма / [уклад. Є. В. Костик, В. Ю. Шапран]. – Переяслав-Хмельницький : П-ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 2011. – С. 4-8.
4. Наконечна А. П. Сучасна англійська мова. Modern English / А. П. Наконечна. – Донецьк : ООО ПКФ “БАО”, 2007. – 224 с.
5. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. “Теорія і методика професійної освіти” / Н. А. Сура. – Луганськ, 2005. – 17 с.
6. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навч. посібник / О. Б. Тарнопольський. – К. : Фірма “ІНКІС”, 2006. – 248 с.